

Böröndi Lajos: *Megégett idő*,
Magyar Napló Kiadó, 2020.

Péntek Imre
(1942, Lenti) költő, kritikus,
Zalaegerszegen él,
József Attila-díjas

Lírai küzdelem a mulandósággal

A kortárs irodalomban is hat az a jelenség, amit regionalizmusnak nevezhetnénk. Bár nem vagyunk nagy ország, az elcsatolt területek magyar irodalmi megteremtették a szegregáció lehetőségét, de az anyaországon belül is van bizonyos elkülönültség, ami az egyetemesből kimarad, vagy nem igazi súlyával, jelentőségével van jelen a kialakuló kánonban. Böröndi Lajosról jutott mindez eszembe, aki Mosonmagyaróváron él, Pannónia északi szegletében, költő, kiváló irodalomszervező, a Szél-Járás című lap főszerkesztője, kilenc kötet birtokosa. Ebben a döntő többség vers, de van tanulmány és kritika is közte. Többnyire köteteket is regionális kiadók jelentették meg, ám a tizedik kötetet, a *Megégett időt*, a Magyar Napló adta ki, szerkesztője pedig Jánosi Zoltán. Már ez is jelzi, hogy a színvonalas regionalizmus utat tört, megtalálta helyét a központi értékrendben. Szerencsére nem vagyok magamra hagyva e kérdésben. Kerék Imre, a soproni tudós költő, írt egy hosszabb tanulmányt *Portrévázlat Böröndi Lajosról* címmel, az Új Forrás 1995/7. számában, amelyben a már beérkező költő újdonságait, értékeit veszi számba, első kötete, az *Emigráns remény* kapcsán. Így ír: „Miben állt

ennek az első kötetnek az újszerűsége, minek köszönheti ma is meglepő, azóta sem avuló, halványodó frissességét? Részben talán annak, hogy noha nem lehet nem érzéklni kötetében néhány rokoni hangú jelentős kortárs költő rejtett hatását (Kormos, Pilinszky, Hervay Gizella és mások) mégis: a kötet egészét tekintve, e hatásokon túl Böröndi sajátosan egyéni hangvételt, stílust, verselést alakított ki magának és szerencsésen ötvözte szintézissé a tanultakat... S ami egyáltalán nem mellékes, s egyik meghatározó vonása Böröndi verseinek, hogy a ma divatos posztmodern, javarészt öncélú kísérletezgetéseivel ellentétben ezek a versek nem túriks az ürességet leplező kusza homályt, a görcsösen erőltetett szándékoltságot, a nagyképű blöfföket.”

Költőavatással felérő az egész tanulmány, és szerintem ma sem veszített érvényességéből. Amit Szepes Erika *a mocskos mesterség – gondolatok a paradigmaváltásról* című kötetében jelzett, hogy a képviseleti elvről és a személyeségről nem szabad lemondani, az Böröndi lírájában teljes egészében megvalósult. És az a figyelmeztetés is megvalósult, amit Kerék Imre a posztmodern blöffjéről írt: Böröndi lé-

nyegre törő közéletisége költészetének fontos eleme. Talán Kerék Imre dolgozatából hiányoltam annak kiemelését, hogy Böröndi nemcsak az 1956-os forradalom örököse, hanem a mosonmagyaróvári mártírium hiteles lírai megszólaltatója. Erről tanúskodik például *A Szózat éneklése közben* című verse, mely a helyi történelmet az egyetemes tragédia szintjén eleveníti meg. Ilyen előzmények után nézzük meg, az újabb kötet mennyivel és miben építi tovább az eddigi életművet?

A címadó vers, a *Megégett idő* elég keserűen összegez. „...meg zuhanunk / az idők mélyére” – próbálja a tendenciákat érzékeltetni a költő. A „Tükrökkel kirakott kirakat” jelzi, mennyire álságos a közeg: csak a győzteseknek terem itt babér. A népiertások természetessé váltak, a szentenciózus fogalmazás elől nehéz kitérni: „Aki remél, az elpusztul. Ennyi.” Minden „átrajzolható”. A térképek, a nemzedékek. A végső konklúzió egészen megrázó: „Máraik, pisztoly a szájba, / ha későn, akkor nem elébb.” Az öngyilkosságig vezető út nehezen kérdőjelezhető meg, és a vers feloldása sem könnyörületes: „Elfáradt történelmünkön / virágzik a penész”.

Kerék Imre tanulmányában van egy érdekes gondolatmenet, amely szerint Böröndi lírájában olykor felerősödik a filozofikum. Ahogy ebben a kötetben is. De ez cseppet sem válik kárára szövegeinek.

Szerencsére, a kötet egésze azért ennél sokrétűbb. Számomra megkapó, hogy a verseken végigvonul a családélmény, a régi és új események, ahogy ezek meghatározzák az egyén lehetőségeit. És még valami: az idő múlása. A múlt kedves képei nagyanyjáról és édesanyjáról, a gyerekszem ábrándozása a konyhai finomságokról, a nyarak alig fokozható szépsége mind tovarebbenő tapasztalat, a „milyen harsogó az élet” életöröme, melyek a múltba tűnt világ jelenségei.

Ahogy az *Elmúlásban* című versben írja: „Azért szép minden, hogy múlik, / elégett nyár, elégett élet.”

Kovács Péter: *Roncs II.* (1996)

A visszatekintés, emlékidezés az álomra is kitér, már szinte gyerekvers születik az *Álom* című versből, amely a hintalovacska nyergében száguldját át a mesevilágot. De megjelenik az Advent szépséges hangulata is, melyben: „készül a csoda is: ránk fér”. Természetempátiája egészen odáig terjed, hogy megfogalmazódik a „fául élni” igénye is, amely a fiatalság diadalittas szemléletével veszi birtokba a világot, mit sem törődve a leselkedő veszéllyel.

Böröndi lírájának jól áll az az idill, amellyel a *Havas vers* vagy *Egy emlék előhívása* ezt a lelkiállapotot megjeleníti. Még humorra is futja, ahogy a *Bolondos vers* ezt intonálja. És előkerül az bizonyos „weöresi kötény”, amelybe – a költő édesanyja révén – a világ belefér. A második ciklus a kiábrándultság hangulatát sugallja, a „széttárt kézzel” tehetetlenségét. A *hasonló* című vers a Trianon-élményről beszél, de rend-

kívül finoman, áttételesen. A költő azt reméli, hogy a „lejárt remény” egyszer megvalósult, az elveszett múlt is előkerül, és a megrendülés sem marad el.

„Rozsdás ég alatt” zajlik a magyar sorsrontó idő, s kiábrándító látni, miként él a „félelem népe”. (Igaz, ez a vers 2006-ban született.) A korábban megjelenő kétely ebben a ciklusban felerősödik: ahogy a *Száz éve* mutatja. Végigtekintve a múlt időn, az elmúlt száz évben eljött a béke, s a „kötélen pelenka szárad”. De attól tart, ha eljön a „szebb jövő”, „akkor mindennek vége”. A nagyapai örökségből is csak egy kopott fénykép maradt, és a huszadik század az elszalasztott lehetőségek tüneményeként foszlott a semmibe (*A hajó elment*). Mint emlékrögök bukkannak fel: az emlékezés a zsidó Knapp Paulára és az '56-os, október 26-i sortűz fémes csendjére. Böröndi olykor kérdéseket tesz föl, és

Petrás Mária: *Corpus* (2015)

válaszokat vár. (Mint a *Szembenézésben* vagy *Kérdésekben*.) De nem jön el, és nem kérdez senki, ezt „magunknak kell megtenni.” Olykor már ez sem segít. Ahogy írja: „Istennél van az irgalom”, a gyilkosoknak vele kell elszámolnia. „S ráborulhat az eltörölt múltra / A mindent ellepő feledés?” Feltűnik a segesvári csata előtt a menekülő Petőfi, akiben felrémlik: ha mind egy szálig elvesznek, mi lesz az országgal nélkülük? A jobbak nélkül? A *Síkos partban* ez a rémisztő örvénylés jelenik meg, és a kérdésekre ismételten nincsen válasz. Csak a misztikum segíthet.

A mélyre süllyedt kötelességtudatot idézi fel a *Pannónia* című vers: „De ha felébred bennünk a kötelesség, / ami ezer év alatt parancscsá csiszolódott, / nem kell hírnök, ki szólítson erre, / ugrásra készen / állunk, hogy szolgáljuk Urunkat.”

Mindig nagyra értékeltem Böröndi szerelmes-erotikus verseit, amelyekből itt is kapunk ízelítőt, főként az utolsó két ciklusban. A természeti harmónia szerves része az emberi harmónia, az élet szépségéhez hozzátartozik a társára talált ember. A *Villámfényben* című versben ennek a foszlékonysága jelenik meg, de a végső összegzés mégsem csak ez: „mert volt értelme: tégedet szeretni / s benned megérteni magam”.

Ez a felszabadító érzés menedéket ad a fenyegetések elől. Még akkor is így van ez, ha a belső megérezést áthatja a tünékenység, és szembe kell nézni azzal is, hogy a legszebb pillanatok is eltűnnek „egyszer mindörökre”. A „megégett idő” fájdalma örök pecsét az emberi sorson.

Böröndi sikerrel folytatja a megkezdett hangot, közéleti érzékenysége eleven, és van mondanivalója a nagyobb közösség számára is. A tovább élő nyugatos hagyomány frissen és gazdagon inspirálja költői képzeletét.

Péntek Imre